

Justitiedepartementet

Brottsförebyggande rådet
Box 1386
111 93 STOCKHOLM

Uppdrag till Brottsförebyggande rådet att utvärdera bestämmelserna i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare som rör utredningar av brott begångna av barn under 15 år

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Brottsförebyggande rådet att utvärdera de ändringar i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare som trädde i kraft den 1 juli 2010 och som rör utredningar av brott begångna av barn under 15 år.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 17 december 2014.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen har de senaste åren vidtagit ett flertal åtgärder med utgångspunkt i att reaktioner mot brott som begås av unga måste komma snabbt och vara tydliga. Ju tidigare och tydligare samhället reagerar när unga begår brott, desto större är möjligheten att bryta den negativa utvecklingen.

Barn under 15 år är inte straffmyndiga och kan därför i princip inte bli föremål för rättsväsendets åtgärder på grund av brott. Huvudansvaret för att åtgärder vidtas från samhällets sida vilar istället på socialtjänsten. För att socialtjänstens hjälpinsatser för barn som begår brott ska bli ändamålsenliga och kunna sättas in i tid kan det vara väsentligt att få omständigheterna kring det begångna brottet klarlagda.

I syfte att utreda brott begångna av barn under 15 år i större utsträckning och mer effektivt trädde den 1 juli 2010 ett antal ändringar i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare i kraft (prop. 2009/10:105, bet. 2009/10:JuU25, rskr. 2009/10:316). De nya bestämmelserna innebär bl.a. att befogenheten att inleda en utredning vid

brott begångna av barn under 15 år har utökats och att det nu finns en möjlighet att vidta tvångsvisa drogtester av barn som misstänks för att olovligen ha brukat narkotika.

Ett huvudsakligt syfte med ändringarna var att förbättra socialtjänstens underlag för bedömningen av vilka stödande insatser som behöver sättas in i förhållande till barn under 15 år som begår brott. Lagändringarna syftade också till att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan polis och socialtjänst vid utredningar mot barn under 15 år för att komma till rätta med de olikheter i tillämpningen som kunnat konstateras mellan olika polismyndigheter. Ett ytterligare syfte med ändringarna var bl.a. att bättre tillgodose brottsoffers intresse av personlig upprättelse och ersättning för skada.

Regeringen har i årets budgetproposition aviserat att en utvärdering av lagändringarna ska göras (prop. 2012/13:1, utgiftsområde 4, s. 17). En utvärdering är nödvändig för att säkerställa att syftet med ändringarna har uppnåtts och att regleringen är ändamålsenligt utformad.

Närmare om uppdraget

I uppdraget ingår att redogöra för:

- om den nya lagstiftningen lett till att fler brott begångna av barn under 15 år utreds,
- på vilka grunder utredningar mot barn under 15 år inleds,
- om tillämpningen av reglerna om utredningar mot barn under 15 år blivit mer enhetlig över landet,
- om socialtjänst och polis uppfattar att lagstiftningen bidragit till att tydliggöra respektive myndighets ansvar,
- om socialtjänsten medverkar vid förhör i större utsträckning,
- om lagstiftningen bedöms ha bidragit till att förbättra socialtjänstens underlag för att avgöra vilka stödande insatser som behöver sättas in mot barn som begår brott,
- om lagändringarna medfört att brottsoffers intresse av ersättning för skada tas tillvara på ett bättre sätt,
- i vilken utsträckning den unges vårdnadshavare eller annan som svarar för den unges vård och fostran samt annan som har en fostrande roll i förhållande till den unge närvarar vid förhör med den unge, och
- i vilken utsträckning tvångsvisa drogtester mot barn under 15 år som misstänks för att olovligen ha brukat narkotika har genomförts.

Om lagändringarna i något hänseende inte lett till avsedd effekt, ingår det i uppdraget att lyfta fram möjliga orsaker till detta.

I uppdraget ingår också att analysera om återfallen i brott minskat efter det att den nya lagstiftningen införts och om det, med beaktande av lagändringarnas syfte, finns anledning att utreda fler brott begångna av barn under 15 år än som sker enligt gällande lagstiftning.

Det ingår dessutom i uppdraget att uppskatta hur stor andel av polismyndigheternas och Åklagarmyndighetens resurser som används för att utreda brottsmisstankar mot barn under 15 år.

Vid genomförande av uppdraget ska samråd ske med Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen och Barnombudsmannen.

På regeringens vägnar

Beatrice Ask

Eva Bloch

Kopia till
Finansdepartementet/BA
Justitiedepartementet/PO
Justitiedepartementet/KRIM
Socialdepartementet/FST